

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязынын Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, аялчы чоннар дупуттарынын область Советинин органы.

1952
ноябрь
25
ВТОРНИК
№ 228 (2653)
ӨРТЭЭ 20 КОП.

ССР Эвилелиниң Шериг Министринин дужаалы (1 арын).
Волга-Доннун суггарылга системазы болгаш эртемниң сорулгалары (1 арын).
И. Кунаажап.— Социалистг амыдыралдын идепкейлиг демиселчиле-

ри (2 арын).
Эки удуртулганын түшели (2 арын).
В. Чевычелов.— Сталинчы бешки беш чыл—коммунизм дээш демиселдиң чугула үези (2—3 арыннар).
К. Королев.— Чурукчуларнын бир-

ги область делтелгези (3 арын).
Р. Сланский болгаш оон өөртүүн херезиниң талазы-биле суд чоруду-газы (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).
Херэженнериниң бүгү делегей шыдыраа маргыллаазы (4 арын).

ЧОНГА БАРААН БОЛУРУ — УРАН-ЧҮҮЛДҮҢ КОЛ СОРУЛGAZY

Бистин эпохавыстың улуг чаагайың, коммунизмниң идепкейлиг тургузукчулары — чаа кижилериниң характериниң кайгамчыктыг бүдүжүн шын чуруп көргүзүп турар совет уран-чүүлдүн чедишишинери-биле совет улус чоргаарлыг турар. Уран чогаалдын башкы чектелишкенин бүгү байдалдар бистин чуртувуста тургустунган. Бистин совет уран-чүүлүстө чоңунуң сонургалдарында, социалистг Төрээн чуртунуң сонургалдарында өскө сонургалдар чок болгаш турбас-даа ужурулду.

Бистин чуртувустун мурунуга улуг перспективалар ажытылган. Партиянын XIX съездинин шийт-пирлеринде, эш Сталинның генералдыг чогаалдарында коммунизм тургузушкунунун программасы айтылган. Уран-чүүлдүн бүгү ажылдакчылары ол төгүлүг документи-лерден бүгү совет кижилер-биле бир дөмей, бодунун улус чоңунун алдарына, коммунизмниң тилээрине турсааткан чогаалдык ажылыгына сорук көдүрүшкүнү ап турар.

Партиянын XIX съездинде Төп Комитеттин ажылыг дугайында илеткелгези эш Маленков болгаш съездинин делегаттарынын саналдарына совет литература болгаш уран-чүүл чонга бараан бодурунун дугайында чоңунуң ылаңгы анык өскенин коммунистг кижизидилгезинге оларнын чугула сорулгаларынын дугайында айтырыг база каттал тургайлатынган.

Ленин биле Сталин коммунистг партия литература болгаш уран-чүүлдүн ажылдакчыларын марксисчелинин теория-биле чепсеглээш, оларны социалистг реализмниң шыңгы орунче кииреш, оларнын мурунуга коммунизмниң тургузукчу чоңунуң сагыш-сеткилинин байлактыг сорук киирчизин чогаалдарын тургузарын даяскан.

Социализм үезинде уран-чүүл миллион-миллион кижилериниң культурулу амыдыралынын чардымсыз кезээ болуп, оларнын башкызы болгаш эң эки сүмележикчи өнүү болган. Чонуну мурунуга хүлээлгезин билдир, уран-чүүлдүн коммунистг тургузушкунга хүлээлгезин билдир — совет уран-чүүл ажылдакчыларынын онза шынары болуп.

Бистин областың национал хевирлиг, социалистг утка шынарлыг уран-чүүлү бодунуң бурунгаар хөгжүдүзгенин чамдык базымнары кылган. Ол дугайын областың национал театры бодунуң репертуарын чыл келген туум-на калбартып, чонга чоок, билдингир чогаалдык ажылдары-биле Кызыл хоорайнын чурткакчылары болгаш бистин колхозчу шөлдөривистин ажил-ишчилерин өөртүп сонургадып турары херечилеп турар.

Уран чогаалдык ажылыгнын талазы-биле чугула болушкуннарын бирээни болза, Кызылдың чурт шийчилелини музейинде Тыванын профессионалдык болгаш бот-тывынгар чурукчуларынын бирги область делгелгезин ажытылганы болуп. Ол делгелге болза, область чурукчуларынын чогаалдык талазы-биле өзүлгезин херечилеп турар. Кирген чуруктарнын темалары байлак болуп турарын демделгези чугула.

1953 чылдың үлүүнге нефть

КАЗАНЬ. «Татнефть» деп мурун катыжышкынның «Бавилнефть» трестинин ийи дугаар нефть тывыжынын коллективни ноябрь 17-де чыл планын күүсеткен болгаш 1953 чылдың үлүүнге нефть тывыжын эгелээн. (СЭТА).

Пес-таавының чаа бүдүрүлгелери

КРАСНОДАР. Краснодарнын сукно кылыр комбинатынын пес-таавы чылары болгаш туудуждары көдүрүшкүн-биле ажилдап турар.

Краснодарнын ырак кыдыгына баштайгы бажынын фундаментизин чокта чаа-ла салып эгелээн. А ам мында бүдүн хоорай өзе берген. Сукно кылыр комбинаттын бүдүрүлгө цехтеринин улуг хемчээлдиг бажынары тургустунган болгаш трамвай шугууну тургускан. Аппараттыг аргыр болгаш пес-таавы бүдүрүлгези продукцияны — бедик шынарлыг дүктен кылган пөстөрнү берип турар.

Краснодарнын сукно комбинаты беш чылдын төнчүзүнде чуртка

ВКП(б) ТК-нын идеология айтырылганынын талазы-биле доктаалдарын үнген сөөлүнде совет литератураның болгаш уран-чүүлдүн дыка хөй ажылдакчылары номчукчуларын болгаш көрүкчүлерин өөртүп турар бедик идеялыг, долу үнелиг дыка хөй чогаалдарын тургускан болгаш ону чоң өөрүшкү-биле хүлээп алган. Күш-ажылдын маадырлыг чоруу чогаалдарын кол темазы, а күш-ажылчы кижини оң маадыры болган.

Уран-чүүлдү улам-на массалыг бодураарынын талазы-биле уран-чүүл ажылдакчыларынын мурунуга тургустунган сорулгалар кончуг улуг. 1951—1955 чылдарда СССР-нин хөгжүлгезинин талазы-биле чаа беш чыл планында көрдүнген ажылдакчы болгаш культураның улуг сорулгалары болза, уран-чүүл ажылдакчыларында чоңунуң культурулу негелдезин хандырып шыдаар чогаалдарын тургузарын негеп турар. Ол улуг чаагай сорулганы күүсөдир бистин областын уран-чүүл ажылдакчылары Тывада социалистг чаартылгаларын четче көргүзүп турар чогаалдарын тургусканы-биле боттарынын салышкыннарын киирер ужурулду.

Бисте колхозчу амыдыралды көргүзүп турар шийлер эвээш болуп турар төлээде, ол четпестерин дайрып узуткап, ол талазы-биле чангыс болгаш хөй көжөгеллиг шийлерин тургузары область драматургтарында негетинип турар. Оон-биле кады чаа ырларын, расказтарын, очерктерин бижирин көүдөлдери база негетинип турар.

Бистин уран-чүүл талазы-биле чогаалдык ажылыгы чоңунуң амыдыралында болуп турар кайгамчык улуг чаартылгалардан чылдып калып турары толдаргай. Ылчангаш бистин чогаалдык ажылыгыс бо талазы-биле чонга өрөлгип болуп турар. Чонуну культурулу негелдезин четче хандырып төлээде бистин театрымыс, чогаалчылар, чурукчулар, музыканттар колхозчуларынын, ажилчиннарын, туудуждарынын ынак ырыларын, оларнын аялгаларын, ырыларын өстөрүн ший болгаш концерт көргүзүлгелерин бижип, чогаалдып, ол чогаалдарын негептерип калбак массага таралдыры бирги чергенин сорулгазы болуп турар.

Чижээлээрге, бистин колхозчу ажил-ишчилеривис, бүдүрүлгелерин ажылчиннары чаа амыдыралдан үнүп турар ырыларын, комажы ырыларын, тоожу чугааларын чогаалдып, харын-даа ажиллап турары чугаажок. Ылчангаш оларны чыып, репертуарларга киирип, оларны улам-на сайзырадып көргүзүлгеге ажылаары чугула.

Уран-чүүл ажылдакчыларынын бирги чергенин сорулгазы болза, бистин үенин маадыры — коммунизмниң идепкейлиг тургузукчу совет кижини чечен чогаалдын бүгү-ле хевирлери-биле мактап, чуруп көргүзүп болуп. Уран-чүүлдүн чечен дылы болза, ол коммунизм тургузукчузунуң күүсөдикчи, чогаалдык бүүдү-хевирин, оон күш-ажылын, патриотчү көдүрүшкүнүн болгаш сеткил-сагыжын, оон угаан-бодалынын байлаан, Төрээн чуртунга партияныга, башкы Сталинга кызыгаар чок бодун бердингенин ажылдып көргүзүп ужурулду.

Тонна нефтинин бот-үезин планда көрдүнгенин удуз 13 хуу чигеткен. Нефтичлер чыл эгезинден бээр пландан ажыр бүдүн чартык миллион рубль ажыг чыылданы берген. (СЭТА).

бир улуг бүдүрүлгө чери болу бээр. Ол комбинат бедик шынарлыг сукнону, коверкотту, бостонну болгаш өске-даа дүктен кылган пөстөрнү бүдүрүп үндүрүр.

ИВАНОВО. Кинешме болгаш Фурманово хоорайларда күчүлүг пес-таавы фабрикаларынын туудушкуну калбарган. Чаа бүдүрүлгелер 1954 чылда продукцияларын берип эгелээр.

Областың төвүнде дүк тыттырар машиналар бүдүрүп үндүрер улуг заводду туудуп турар. Ол завод болза, хөвөнни дүктү, кенафты, хендири ажилдап кылыр дерилгелерни бүдүрүп үндүрер чер болуп. (СЭТА).

ССР Эвилелиниң Шериг Министринин ДУЖААЛЫ

№ 126
1952 чылдын ноябрь 23-те. Москва хоорай.

Эштер артиллеристер болгаш артиллерия үлетпүрүнүн ажылдакчылары!
Эштер солдаттар болгаш сержантылар!
Эштер офицерлер болгаш генералдар!
Бэ хүн бистин армиямыс бүгү совет улус-биле кады артылдеген Хүвүн демделеп турар.

Артиллерия Хүвүн таварыштыр силерге байыр чедирип база амырмендирни айтырдым.
Бүгү совет артиллеристер болгаш артиллерия үлетпүрүнүн ажылдакчылары амгы үенин техникамыс болгаш чепсезин шийгээдиң алырына, бистин алдарлыг артиллериямыстың хөгжүлгезинге болгаш болбаа-зырангайжидарына чаа-чаа чедишкенин тургустунган күзөдим.

Артиллерия Хүвүн демделгези-биле дужаарым болза:
Бо хүн, 1952 чылдын ноябрь 23-те, бистин Төрээн чуртувустунуң найсылдыгы — Москвага болгаш Эвилелдешкен республикаларынң кайсылалдарына — артиллериянын чээрби удаа дааштаашкыны-биле салют кылгыр.
Совет артиллеристер болгаш артиллерия үлетпүрүнүн ажылдакчылары делгезезин!
Маадырлыг совет улус болгаш оон алдарлыг армиямыс делгезезин!
Совет чазак делгезезин!

Бистин бүгү тилкелелеривистин сорук киирчизин болгаш организаакчы — Совет Эвилелинин Коммунистг партиязы делгезезин!
Шылгарангай баштыгы болгаш башкы, генералдыг полководчу — улуг Сталинга алдар!

ССР Эвилелиниң Шериг Министринин Совет Эвилелиниң Маршалы А. ВАСИЛЕВСКИЙ.

Чурттуң фабрика-завод өөредилгезинин школаларында хүлээп алышыкын

Фабрика-завод өөредилгезинин школаларында болгаш күш-ажыл резерваларынын Министрствозунуң үлетпүрү школаларында чаа өөреникчилерни хүлээп алыры төнүп турар. Ол школалар 6—10 болгаш 12 айларын өөредилге, хуусаазынын дургузунда тулга, нефть үлетпүрүнүн, даг рудазынын болгаш үлетпүрүнүн өске-даа адырларына мергезилдиг ажилчиннарын белеткеп үндүрер.

700 колхозчу клубтар

СТАЛИНО. Марьинский районун Елизаветов суурунун төп шөлүнде дөрт колонналарлыг чараш бажын туруп турар. Ол болза, Хрушев атыг колхозтуң чаа клубу болуп. Ында көрүкчүлөр олурар зал, көдээ ажил-агыг культураларынын лаборатория бажыны, үш чыл курстары илч кичээли болуп кабинеттер, библиотека бар.

ВОЛГА-ДОННУҢ СУГГАРЫЛГА СИСТЕМАZY БОЛГАШ ЭРТЕМНИҢ СОРУЛГАЛАРЫ

ССРЭ-нин хөгжүлгезинин бешки беш чыл планынын талазы-биле партиянын XIX съездинин директиваларында бирги ээлчегиниң ажылдарынын санында Волга-Доннун судно чоруур В. И. Ленин аттыг каналынын зоназынга суггарылга болгаш сугдаларылга системаларынын туудушкунун төлөндүрүлгө. Элээн каш чылдарнын соонда Ростов болгаш Сталинград областтарын кандаашкынын болгаш чартык курут районнарын 750 муң гектар черлерин суггарган болгаш ийи миллион гектар черлерин сугдаларып турар. Бо чылын баштайгы чүс муң гектар черни суггары хандыртынган.

Кандай бээр ховуларын Доннун суу-биле суггарыры көстүп көрбөөн чаагай дүжүттү бээр. Анаа күзүн тарыыр кызылгастың 35—45 центнер дүжүдүн, чазын тарыыр кызылгастың 30 центнер, ристин 40—50 центнер дүжүдүн болгаш чиг хөвөнниң 20—25 центнер дүжүдүн гектардан ап болурун дуржулга көргүзүп турар. База ындай дүжүттөр эң ындай кызыгаары даа эвес болуп турар. Чер ажылыгнын культуразынын өзүшкүнү-биле кады дүжүттөр оон-даа бедир.

Ростов областың суггарылга системазын гидротехниканың эң чаа ажыдышкынын эсугаар тургузуп турар. Чыылдалыг гидротехникалыг туудуларын тургузулганы мында бир-ле дугаар калбак хемчээлди-биле ажыллап турар. Ол тургузулганы Батайскин бетон заводунда белеткеп турар болган оон соонда көдүрер краннарын дүзээ-биле каналдарга тургузуп турар. Ындыг туудушкуну дыка камналгалы, эптиг болгаш дүргөн болуп турар. Массалыг гидро-туудуларны заводтарга чангыс-аай хевир-

биле белеткеп кыдырыңче шийчилгенин чөптүүн болгаш чугулазын практика көргүскен.

Эртемниң сорулгазы болза, Доннун суун эң долузу-биле ажылаарына колхозтарга болгаш совхозтарга дузулаары болуп. Гидротехниканың болгаш мелиорацияның Бүгү-эвилел эртем-инженер институтунун ажылдакчылары Ростов областа суггарылганын чаа техниказын өөренип көрүп турар. Суггарылганын түр каналдарыне суг эрткирчилеринин конструкцияларын институт ажилдап кылган болгаш ам оларнын шыгалдазын чорудуп турар. Ол эрткирчилер чүгле суг эрткирилгезин таарыштырып турар эвес, харын ховуже берип турар сугнун үчүдүн база тургузуп турар. Шылгалданы чоруткан соонда ол конструкцияларын эң экилерин бүдүрүлгеге шийгээдип киирер.

Багаевский районун Ленин аттыг колхозунда бригадаларда болгаш звеноларда суггарылганын суунун үчүдүн тургускан. Ында суг хемчээр тускай чүүлдерин тургускулаан. Сугнуну план эсугаар хууаарынын ол дуржулганы өске-даа колхозтарга негептеринген турар.

Чаа районнарга Ортаакы Азиянын болгаш Закавказьенин суггарылга аргаларын ажылаар бе, азы тус черин хөрүлүн болгаш климат байдалдарына тааржыр өске аргаларын ажилдап кылыр бе деп чугула сорулга эртемниң мурунунда тургустунган.

СЪЕЗДИНИҢ ШИИТПИРЛЕРИНИ ТАНЫЖЫП ТУРАР

ТООРА-ХЕМ. (Радио-биле). Партиянын XIX съездинин шийтпирлерин, аяаа эш И. В. Сталинның төгүлүг чугаазын ажылчы чоңа таныштырарына партиянын Тогу райкому 47 агитаторларнын 2 хонук семинарларын 4 кезек черге организаастап эрткирген. Олар ам чоң ортузун да ажилдап турар.

Бешки беш чыл планынын талазы-биле съездинин директиваларын 21 кезек черге 370 ажыг чоңа таныштырган. Съездинин эрткин түң-недеринин талазы-биле район төвүнде болган актив хуралында аягында 41 кезек черге массалыг 2 кезек черге партиянын хуралдары база танышкан.

Болуп эрткилээн хуралдарга коммунистг болгаш партия, советтин активчилери идепкейлиг кииришп-аааа четпестерни чидиг илередиң турган. Съездинин түңнедерин таныштарынын хуралдары районунуң девискээринде улам калбарып турар.

Колхозтарнын мал кыштагладышыкын

КЫЗЫЛ-МАЖАЛТЫК. (Телефон-биле). Барыны-Хемчик районда «Кызыл тараачын» көдээ ажыл-агый артели малын кыштагладырын бүрүн хандырган. Шээр малын Актын, Баян-Кол, Чодураалыг-Сайыр, Дулаан-Кара, Каткылыг дагларында, инекти Суг-Бажында база Акта, чылгыны Актын шаттарында чоруткан.

Инектин, хойнунуң болгаш чылгынын ол үш бригадаларын эштер Орбаазан, Сүүр-оол, Санчандар олар удуртуп турар. Куруненин мал эстүренин планын ботландыраы дээш колхозчу малчын бүрүзү чаа, улам бедиткен хүлээлгелерни алган ажилдап турарлар.

Артельдин кышка белеткелди багай эвес болган. Ол талазы-биле эш Аралбинге удурткан комсомолчу бригада эки ажилдаан. Оон кежигүнери 12 кыштагларын кажаларын чогуур өйүндө эки шынардыг септенин да дыка хөй өдөктерни кургадып бөлгөткөн.

Белеткенинген мал чөмөрни каманы план эсугаар чарыгадарын, оларны чөп ажыглаарын артель баштаар чери амдыгааштан планнап тургуза берген. Бо талазы-биле онаалгаларны мал бригадаларинде туст-тус бергилээн.

Улуг-Хем районда «Кызыл туку» колхоз малдын кышка ажылдарына белеткелдерин хынамчалыг чоруткан. Шээр малдын 22 эрги кажаларын күзүн-не бүрүн септээн, 1 таа кажаван немей туткан.

Белир чылын байлак дүжүт дээш

Чөөн-Хемчик районун Шемиде «Большевик» колхозунуң колхозчу тараачынары келир чылдын дөжүдүнүн үнденин болуп үрезинин уруушкунун шалыпкын доосканнар. Келир чылдың дөжүдүнге ноябрь 10-га чедир эки шынарлыг 73 тонна кызылгаст, 53 тонна сула, 10 тонна

ВОЛГА-ДОННУҢ СУГГАРЫЛГА СИСТЕМАZY БОЛГАШ ЭРТЕМНИҢ СОРУЛГАЛАРЫ

Гидротехниканың болгаш мелиорацияның Бүгү-эвилел эртем-инженер институтунун директору Сталинчы шаңналдын лауреады А. М. ЦАРЕВСКИЙ-биле беседа

Ростов областа күзүн тарыыр кызылгастың тарылганын сугтаттыг черлерде он-он муң гектар черлерде бир-ле дугаар чоруткан. Ол районнарга күс колдуунда-ла курга болуп турар. Күзүн тарыыр кызылгастың чулакталып үнүшкүнү чамдыкта чүгле частаашкын соонда бир ай эрткин соонда болуп турар. Тарылга мурунунуң суггарылганын үнүштүн кулакталып үнерин болгаш өзериң хандырар хемчээлдиг кылдыр чорудуп турган. Академик Т. Д. Лысенко-нун инициативасы-биле институт суггарылганын чаа аргаларын өөренип көөр болгаш нийтилештирер талазы-биле экспедицияны Ростов областа чоруткан. Суггарылганын чаа аргазынын үезинде күзүн тарыыр кызылгасты чажып тарырынын мурунда хөрүнүнү суг-биле сиңиктирер, оон хемчээл болза, күсүкү чазы болгаш кышкы хар сугтары-биле кады үнүштерни бүгү хөгжүлгезинин дургузунда оларны суг-биле хандыраарына четтир болуп ужурулду.

Амгы үеде институтун өске бир чугула сорулгазы болза, суггарылганын техниказын автоматчылары болгаш механизастары болуп. Бо сорулга-биле бедик бүдүрүлгүлүг, чазы чагдырар элээн хөй машиналарны тургускан. Андазын истери-биле чер кырынын боду агар сугтары-биле чорудуп болуп чаа машиналарын чогаалдылганын институт бир дугаар ажилдап кылган. Чангыс ындай машина 10—15 суггарыкчы кижилерин күш-ажылын чедиш-

арбай, чингетараа үрезинерин арыглап, амбаарда уруп алганнар. Ам тараа бастырылганын чорутушаан, өске фондурларын уруушкун дүрген доозары-биле шалыпкын ажилдап, көдээ ажыл-агый чылынын өчүдүн чедишкенин эрткиртерине белеткел ажилдарын амдыгааштан эгелеп чорудуп турар.

Планировщик деп машиналарнын дуржулга кылыр хевирлерин белеткеп турар. Ол машина тарылга шөлдеринде дөңсөлчөк черлерин кезип, ону онгар черлерже дескилей төп турар. Элээн каш эрткирлерни кылган соонда кончуг дески шөл тургустуруп кээр.

Волга-биле Доннун аразында делем девискээр совет гидромелиорация эртемниң канчаар-даа аажоу улуг чогаалдыкчы лабораториязы апар чыдар. Суггарылгалыг чер ажылынын талазы-биле амгы үенин бүгү чедишкенин амак ажилдап лаан турар. Волга-Доннун зоназында суггарылга системалары болза Поволженин, Украин ССР-нин муруну чүгүнүн, Крым областын сонг талакы районнарын миллион миллион гектар черлеринге ыраа эвес келир үеде тыптап кээр сугтарыла системаларына мурун кыла дуржулганын школазы болуп. (СЭТА).

Социалистиг амыдыралдың идепкейлиг демиселчилери

Совет херэеженер болза, коммунист партияның удуртулазы-биле амыдырал, культура тургузуушкунуна, хей-нигиниң амыдыралына идепкейлиг киржиң, социалистиг чаагай амыдыралдың демиселчилери болуп турар.

Эрниниң амыдырал херэеженери районун социалистиг чаартылганын чедишкениң чорударына биче эвес киржилгелиг болуп турар. Колхозчу херэеженер сууржуң, культурулдуң чаагай чурталганы көдээниң бүгү чону-биле кады тургузуп турар.

Херэеженерден күш-ажыл кылып шыдаар 674 кижи районун колхозтар бугурулгезиниң яны-бүрү уластуларды ажалдап, коллективтиг күш-ажылдың аргаларын шингээдиң ап турар. Колхозтарны организа- амыдырал, хей-нигиниң амыдыралына идепкейлиг киржиң, социалистиг чаагай амыдыралдың демиселчилери болуп турар.

Херэеженерден күш-ажыл кылып шыдаар 674 кижи районун колхозтар бугурулгезиниң яны-бүрү уластуларды ажалдап, коллективтиг күш-ажылдың аргаларын шингээдиң ап турар. Колхозтарны организа-

амыдырал, хей-нигиниң амыдыралына идепкейлиг киржиң, социалистиг чаагай амыдыралдың демиселчилери болуп турар.

Нийтиниң продуктулдуң малынын баш санын өстүрүң, оон продукту- лудун бедидер дээш демиселжиң турар колхозчу херэеженер дыка хей. «Чаа орук» колхозта малчы эш Севен 42 баш төрөөн ичинден 42 бызааны, хойжу эш Биче-уруг 200 баш төрөөн өшкүзүндөн 209 баш аяаны, эш Быраат 30 баш төрөөн ичинден 30 бызааны менди алган. Он ышкыш «Сталинич орук», «Кызыл сылдыс», «Коммунизмче орук» көдээ амыдырал артылырдын малдын чаш төлүн менди доруктуруп ап турар колхозчу херэеженер база бар.

Колхозчу чаа суурларны сайырадырыңа херэеженерниң киржилгези идепкейлиг. Колхозтарның тудуг бригадаларында 134 херэеженер доктаамал ажалдап, тудугнуң яны-бүрү ажалдарына мергежөөн. «Коммунизмче орук» колхозта эш Комбужалтын удуртканы херэежен тудугчулар 40 кижи 1952 чылда 14 чаа чурталга бажыңнарын тудар лашын сетяйер 1-де бүрүң күөсеткен. Тудугчулар Шимит, Шулуу,

Чөнчү олар шалыпчылар болуп турар. «Сталинич орук» колхозта Чула, «Кызыл сылдыс» колхозта Норбулдай, «Чаа орук» колхозта Ыссы, Батма, Биликмаа олар бызаанар амыдырал онза мергежил алганнар.

1952 чылдың дүжүт ажаап алышканынын үезинде колхозчу ховуларга 162 херэеженер доктаамал ажалдаан. Күрүңге тараа ду- жаалганын планын район нийти- зи-биле сентябрь 10-да бүрүн күөсеткен.

Идепкейли херэеженер партия, совет, хей-ниги организацйаларының амыдырал көсү киржилгелиг болуп турар. Ам бо үеде партия амыдырал херэеженер 11, Советтер амыдырал 32, комсомол амыдырал 29 кижи бар. Олар болза, районун херэеженерниң иштинде эң дээр мурнакчылар болуп. Районун школарында 33 херэежен башкылар, кижи эмнегезиниң сал- бырларында эмчилер 23 кижи, совет албан черлеринде 196 кижи ажалдап турар.

Колхозчу араатарның уруларын эртем-билгетке эки өөредип, культурулду аажы-чаңга кижизидип, хей-нигиниң амыдырал боттары идепкейлиг киржиң турар Сарыг-Булуң чыл школарының башкылары М. Родина, В. Козлова, Нарында чеди чыл школарының директору Крастова, «Кызыл сылдыс» колхозта эге школары орус дыл башкы Простякова ышкыш башкыларын демдегеп айтыры чугула. «Чаа орук», «Коммунизмче орук» колхозтарын болгаш Сарыг-Булуң суурун херэеженери школарының хейин үргүлчү чүп, школарының кластарын, интернаттарын чугула- лад берил турар. Чонун калдын камгалаарыңа ак сеткилдиг ажалдап турар «Кызыл сылдыс» колхозта кижи эмнегезиниң салбырларын эргелекчи П. Поньшева, Сарыг-Булуң эмнегезиниң сестразы В. Родина олар чонун мурнуңа төлөп- тиг ажалдакчылар болуп ажалда- ып турар. Ооң-биле кады райо- нуң хлеб быжырыкчызы Е. Золотухина, райсаң килдиниң удуртуп инспектору Оовуй, районун ажаала- га кассанын эргелекчи Н. Педоренко, районун белеткек складын эргелекчи Шимит, районун ном салдынын эргелекчи Федорова олар ажалдың эки түнелдерин көргүскөн.

Бистин амыдырал херэеженерниң

болза, партияның болгаш чазактын канчаар-даа аажок улуг сагыш салышканы-биле хүрээлеткен. Хей уруларын төрөөн болгаш кижизиткен 450 амыдырал «Иениң алдары» орденнер-биле болгаш «Иениң медалы» медалдар-биле шаңнаткан хей уруларды болгаш бот илер 1951 чылда күрүңнен 24 муң 694 рубль амыдырал дузаламчыны алган.

Колхоз бүрүзүңде урулар яслизи организацйаларыңа, ыңаңгаш колхозчу херэеженер боттарының уруларын яслилерге тургускаң, яны-бүрү ажалдарга калбаа-биле киржиң турар. Ылангыя хей бичин уруларды болгаш мурнуңа күш-ажылга мырнай киржиң шыдавайн турган 132 хей херэеженер ам бо чылын колхоз бугурулгезинге шуут киржиң аргалыг болган.

Херэеженер ортузуңа политиктиг кижизидилге амыдырал бедик деннеге тургузар дээш, оларны амыдырал-агынын, культуру тургузуушкунун херэеңге база хей-нигиниң амыдырал идепкейлиг киржиңтирер дээш партия эге организацйалары улам эки ажалдаары чугула. Херэеженер чөвүселлери партия эге организацйаларының хүн бүрү боттуг удуртулазы-биле боттарының амыдырал үндээни-биле эде тургузар болгаш экижидер ужурулду.

Бистин сорулгавыс болза, амыдырал херэеженерни коммунистгидер- гелге болгаш күш-ажылчы байдалга кижизидер, коммунистгидер партияны болгаш Совет чазактын шийтирлерин амыдыралга бот- тандырыңа оларның политиктиг болгаш күш-ажылчы идепкейлиг бедик көдүрер. Колхозчу херэеженер болза, колхозтарны болгаш колхозчуларны байлакчыла- дыг болдулар дээш идепкейлиг ажалдаар сорулгавыс. Совет Эвилелиниң Коммунистгидер партияның XIX съездиниң материалларын амыдырал херэеженерге ханызы-биле өөреттишаан, съездиниң шийтирлерин херек кырыңа күөседирине амыдырал херэеженерни эвилелдери херэеженер организацйаларының эң чугула сорулгавыс. Партия организацйаларының хүн бүрү удуртула- зы-биле олар ол сорулганы чедишкениң боттандырып шыдаар.

И. КУНАЖАП.

КПСС-тин Эркин райкомунун херэеженер ортузуңа амыдырал чорудар килдиниң эргелекчизи.

Алган хүлээлге амыдырал-иштен карышпас

ТООРА-ХЕМ. (Радио-биле). Тожу районун амыдырал чонлары улуг Сталинга чоруткан чагазында алган хүлээлгелерин ак-сеткилдиг боттандырып турар. Район бо чылдың мал өстүрер планын амыдырал күөсеткен. Ол талазы-биле Тоолай, Билченек, Сүрүңмаа, Мунгурак ышкыш мурнакчы малчынар колхозтарда хей илерээ.

Тожу болза, аныннар талазы-биле областың кол районунун бирээзи. Тожунун амыдыралының сөзү амыдырал-иштен карышпай, Төрөөн чуртуңа улуг орулганы кирип турар. Ноябрьның 20-ге чедир районун белеткек черинге кирген дини 30 муң амыдырал. Ол дээр- ге, амыдырал чүгүле баштайгы айда олчазынын кезин болур. «Май бири» колхозтун амыдырал Тажы-Серен 25 киши, 1 күндүс, 1 чек- ле, 2 күзүн өлүргөн. Ол 8 муң рубль- дин өлүүн дужаарын хүлээпеш, 8 муң 220 рубльдин өлүүн кириген. Ол ышкыш Кочага 6 муң амыдырал рубльдин өлүүн дужааган. Шап күндү мерген амыдырал районда мас- салыг.

Тудуг суурунун, бугурулгенин болгаш амыдырал-агынын өске-даа амыдыралдарында чонун патриот илерээ- кини улам өзүп, оон-даа бедик көргүзүлгөр дээш улам чүткүдүт амыдырал турар.

Малчынарның күш-ажылчы тиилелгези

Чөөн-Хемчик районун Жланов алты көдээ амыдырал-агы артелинин малчылары чүткүлдүг амыдырал турарлар.

Нийтиниң мал бажын өстүрериниң болгаш оон продуктулуун бедидери- биле колхозтун мурнакчы хойдулары эштер М. Часный болгаш М. Ондар-оол олар эртен чайын шээр малды Чыргакынын Анык-Ажыктын силниг өстүтүг серин чайлаанын тайгаларыңа оларды чалааткан. Эшкү каларчызы эш Часный болгаш Ондар-оол 107 баш төрүүр өшкүлдөр 145 баш аянарларын, хой каларчызы эш Ондар-оол 180 баш төрүүр хойларын 208 баш хура- ганнарын бүрүн ап, чидирин чогу- биле доруктуруп, нийтиниң шээр малы 4 чылда үргүлчү өстүрүп турарлар. Колхозтун эң эки мурнакчы малчылары болуп, оларны ат- алдары бугу колхозчуларын ортузуңа бедип турар.

Колхозчулар, ам малды кыштан чаңгыс-даа баш хоратпайн менди чыл амыдырал ап, башкы Сталинга чоруткан чагазында хүлээлгелерин чедишкенин күөседир дээш тус бүрү аразында социалистиг чарыш- ты салып алган эрес капшагай амыдырал турар.

С. ТУШКОВ. М. СЫНАА.

Эки удуртулганың түңнели

Суг-Хөл районун Бора-Тайга суу- музуңа «Сталинич орук» колхоз чочка чедир-ле амыдыралыңа улуг чөтөстөргө кирген.

Амыдырал үрө түңнели чедип алы- рыңа удуртукчунун амыдырал-ишчин, оон нийти херекке бердингени улуг рольдуг. Ол дугайын «Сталинич орук» колхозтун амыдырал байдалы ба- дыткап турар.

Ол колхозтун даргазы анык спе- циалист эш Маллеров 1946 чылда Кострома областа көдээ амыдырал- агы техникумун дооскаш зоотехник болуп ортума эртемни чедип алган. Эш Маллеров школары дооскаш Суг-Хөл районун Алдан-Маадыр суузуңа зоотехниктеп амыдырал. Оон амыдырал кызымаан, нийтиниң хер- рээ дээш чүткүлдүүн районун чоңу удаваанда биле берген.

«Сталинич орук» колхозтун колхозчулары колхозтун баштаар черин даргазына оңу сонгааны эш Маллеровтун амыдыралыңа өөрүл- күнү болгаш харысалганы улга- турган.

Колхозтун амыдырал хүлээп ап тур- да амыдырал чөтөстөрүн хей, колхозчуларын оон эки танывазы. эң ылангыя бодунун колхозчуларының сөзү—тыва тылды билбеш билдир- бергелерин аңа таварыштырып тур- за-даа, ол бергелерни амыдырал тыл- лээрине ол бугурулгедиг турган. Колхоз- тун амыдырал чөтөстөрүн улуг турганын «Сталинич орук» колхоз- ка чүгө 39 эрти херексел чок ко- муттар, хей кезин үрелик 10 дер- гелер, бир үрелик машина бар тур- ганы болгаш колхозчуларын ыракта хей кезин бажың чок, өглерге чур- тап турганын. 200 колхозчу өргөдөгү чүгө 3 өргө эвээш огород тарып алганы, дыка хей колхозчулар кол- хоз бугурулгезинге четче амыдырал- ыин турганын чугаалаарга-ла чет- чир.

Колхозтун организацйа-амыдырал- агын быжылаарда бугурулгениң чөтө- сөк-херекселдин көвүдөдип, тургуза- рында болгаш колхозчуларын күш-ажылчын шын организацйаларын- да эгелээрин билгеш, амыдырал оон эгелээр. Ол дугайын колхоз баштаар чериниң хуралыңа чугаа- лашкан. Херектини чыгышаан, 70 амыдырал чаа комуттары, 18 эки шы- нарлыг тергелерин колхоз амыдырал- га кирген болгаш 2 сортировкалар- ны, 1 молотилканы, сигенин кезер- бөлөр машиналарын, бир чаа чүкү машиназын садып алышаан эрти машиназын септеп амыдыралга кир- ген.

Колхозчуларның күш-ажылчы шын организацйа, амыдырал оларның хары- салганын бедидип, күш-ажылчы бугурулгедиг бедиктеп нийтинде колхозтун амыдырал- агын чедип амыдыралыңа чедишкенин бедип алдырган.

1952 чылда тарылга планында дашкаар 100 хире гектар черге тарааны тараан болгаш тарылгандан бедик дүжүттү өстүрүп алган.

Бистин корр.

ПРОПАГАНДИСТЕРНИҢ СЕМИНАРЫ

Чоокта чаа КПСС Таякы райкому «ВКП(б) төөгүзүңүң допчу күрүң» өөрекир бөлүмнериниң пропаганди- стериниң 2 чоңук хуусаалы семина- ры эрттирген. Семинарга бирги болгаш ийги чылдарының бөлүм- нериниң пропагандистерин амыды- рагы өөреткен.

Бирги чылдың бөлүмнериниң пропагандистеринге «ВКП(б) төөгү- зүңүң» бирги, ийги эгелерин баш- кылаарыңа арзын өөреткен. Ийги- ги чылдың бөлүмнериниң пропаган- дистеринге литертураларны амыды- рап тургаш план тургузарыңа өөреткен.

Оон соонда бирги болгаш ийги- ги чылдың бөлүмнериниң пропаган- дисти катая амыдырал дуржула- нын солукшан болгаш «делегей бай- далынын дугайында» лекцияны дыннааннар.

С. ТУШКОВ.

Сталинич бешки беш чыл—коммунизм дээш демиселдин чугула үези

Совет Эвилелиниң Коммунистгидер партияның XIX съездин 1951—55 чылдарда СССР-ниң хөгжүлдээниң беш чыл планын талазы-биле директиваларын хүлээп алган. Бешки беш чыл планы бистин Төрөөн чурту- лустун чаа күчүлүг көдүрүлүшүнүн тодаратып турар. Ону күөседир Совет күрүңнениң күчүзүнүн улам ышай быжылаашканын, совет улустун материалдыг чаагай байдалың болгаш культурулду деннелинин ды- ка улуг өздүдээни хандырар. Сталинич чаа беш чыл планын күө- седир бистин чуртулустун соци- ализмден коммунизмге хөгжүлдээниң орууңа бурунгаар улуг базым бо- лур.

Коммунистгидер партияның удурту- лазы-биле совет улус бүгү делегейге төөгүлүг тиилелгелерни чедип алган. Дайын мурнуңда Сталинич беш чылдарыңа дургузуңда СССР-ниң индустриализация болгаш көдээ амыдырал-агының коллективизация боттанган. Бистин чуртулуска мөлчүкү аныгылар болгаш кижи кижиңиң мөлчүрү бүрүнү-биле узуткатынган. Амыдырал-агының социалистиг систе- мазы кызыгаар чок тергилекчи систе- ма апарган. Дайын мурнуңда үеде- ле улуттук бугурулгезиниң хем- негезини талазы-биле Совет Эвилели Англияны, Францияны болгаш Гер- манияны четкеш эртекеш, делегейге ийги черин ээлээн болгаш Европага бирги черин ээлээн. Улуттук үзүлдээниң темпидери-биле, улуттук күчү болгаш көдээ амыдырал- агын чаа мурнакчы техника-биле чөтө- сөтөр талазы-биле СССР делегейге бир дугаар черин ээлээн.

Бистин Төрөөн чуртулусты гитлер- ги Германияны оор өзү-биле хала- аны совет кижилерниң тайбың тур- ууңу күш-ажылды үзе кирген. Да-чуртун Улуг дайышыңа улуг ийилелгекчи чедип алгаш, Совет Эви-

ли партияның XVIII съездиниң айтканы оруу-биле, тайбың хөгжү- дөдөгү болгаш социализмден комму- низмге чортуу шилчелгенин оруу- биле бодунун шимчээлинин катая эгелээр. Бистин чуртулустун хөгжү- дөдөгү чаа алдардыг үе болза, дөрткү чыл (дайын сөөдөлөгү бирги) беш чыл планы болган. Совет улус дөрткү беш чыл планын бодунун үзүлдүн эрге амыдырал харышпай турар дайыңчы программаны кылдыр көргө- ш, ол планын амыдыралга ботта- дыраар дээш сеткил хайышкының амыдырал кирилкен. Бистин кү- рүңнениң кыска хуусаада дайын му- рунун көргүзүлгелер артыңа ырак каапкан, бодунун күштериниң күсө- ли-биле, дашкаартан дузаламчы чочка дайында үрелген амыдырал- агын катая тургускан болгаш оңу бу- рунгаар шимчеткен.

Дөрткү беш чыл планын күөсет- кенин түнелинде СССР-ниң бүгү улуттук продукцияның хемчээли 1950 чылда 1940 чылдың деннелин 73 хуу шикан. Көдээ амыдырал- агын культуруларын дүжүлдүн болгаш нийти чылдазынын, ол ыш- каш мал амыдыралын продукциянын талазы-биле дайын мурнуңуң денне- лин дыка ажырган. Улус амыдырал- агын бүгү алдары чаа-чаа машы- налар-биле болгаш механизмдер- биле хандырган, бугурулгениң улам-на тазарымчалыг организацйа боттанган.

Улус амыдыралынын көдүрүлүш- күнүнүн харазы-биле амыдырал чон- нарын чаагай байдалы өскөн, улус- тун херекелинин дайын мурнуңдагы деннелин дыка ашкан. 1950 чылда СССР-ниң национал орулгавы дайын мурнуңдагы 1940 чыл-биле дөмөй- лөгү, деннеге өрткөтөр-биле 64 үзүскөн. Амыдыралынын, албан- амыдыралынын орулгаларынын ни- ни түдү болгаш тараачынарын

орулгавы дайын мурнуңда үе-биле дөмөйлөгү 62 хуу өскөн.

Дөрткү беш чыл планын чедиш- кенин күөсеткен улус амыдырал- агын бүгү адырларынын улам ышай өздүдээни, улустун чаагай байдалы- ны болгаш культурулду деннелин өздүдээни хандырып турар чаа беш чыл планын хүлээп алыр арганы берген.

Социалистиг экономиканың күчү- лүг көдүрүлүшкүнүн организацйа- ны болгаш сорул киркичизин болза, коммунистгидер партия болур. 1946 чыл- дың февраль 9-та төөгүлүг чугаазын- га коммунистгидер партиянын планын боттандырып, эш Сталиниң айтканы болза:

«... бистин улуттук үзүлдүн денне- ли дайын мурнуңда турган денне- биле дөмөйлөгү, үш катая улга- тыр көдүрер арганы биске берип бо- лур улус амыдыралынын чаа күчү- лүг көдүрүлүшкүнүн партия органи- зацйа деп турар» (Москва хоорай- ның Сталиниң сонгулда округунун сонгукчуларынын сонгулда мурнуң- да хуралыңа чугаазы». Күрүлүт- издат, 1952 чыл, арын 22).

Коммунистгидер партиянын планна- ры амыдыралда чедишкенин ботта- нып турар. Бистин социалистиг Төр- өөн чуртулустун күчүзүнүн чагы- лам чок өздүдээ болза, Коммуни- стгидер партиянын шын политиканын болгаш оон кайгамчык улуг органи- закчы амыдырал түңнели болур. Партия болза, бодунун бүгү амыды- ралыңа марксисчи-ленини теорияны удуртулга болдуруп, боду- нун политиканын бугурулгенин хөг- жүлдээниң хоойлуларынын, нийти- ледин экономикту хөгжүлдээниң хоойлуларынын ханы эртемниг билгилеринге үндөйлөп турары-биле күшүг.

Партиянын XIX съездиниң амыдыралынын бугурулгезин эш Стали- ниң «СССР-де социализмниң эко-

номикту проблемалары» деп генийлиг чаа амыдырал парламентин үңгөн. Ол амыдырал нийтиледиг бугурулгезин болгаш социалистиг нийтиледиге ма- териалдыг амыдырал чүлдөрүнүн хуваалдазынын хоойлулары бүгү тала-биле шинчелеп амыдырал- агын хөгжүлдээниң эртем- ни үндээнир тодаратынган, социализмден коммунизмге чортуу шилчелгенин оруктары айтылган.

Беш чыл планын талазы-биле партиянын XIX съездиниң дирек- тивалары эш Сталиниң генийлиг чогаалынын идеялары-биле синдик- кен. Чаа беш чыл планыңа эш Сталиниң амыдыралы болгаш эртем талазы-биле үндөйлөүни социализм- ниң кол экономикту хоойлузу боду- нун көсүк боттанышканын тыпкан. Ол хоойлуңуң кол демдестери болгаш негеделери чүдөл дээр- ге, дээди техникага базалатынган со- циалистиг бугурулгенин үзүктөл чок өздүдээни болгаш сайыраашкынын аргазы-биле бугурул- генин өзүп турар материалдыг болгаш культурулду херекелдерин максималдыг хандырып болур деп эш Сталин өөредип турар.

Чаа беш чыл планы бистин чурту- лустун социализмден коммунизмге шилчелгенин оруктарынын дугайы- ында эш Сталиниң генийлиг ай- тышкынарын бодунга шинчтирп турар.

Беш чыл планынын талазы биле партиянын XIX съездиниң дирек- тиваларында бистин Төрөөн чурту- лустун күчүзүнүн болгаш совет улус- тун материалдыг чаагай байдалың үндээни социалистиг улуттук улам ышай өздүдээниң чаа хай- гааралды салып турар. 1953 чылда улуттук бугурулгенин деннелин 1950 чыл-биле дөмөйлөгү 70 хуу хире бедидерин планда көрүп турар. Ол чыл дээр-ге, чаа беш чылдыг төң- чүзүңдө улуттук нийти пордук- циязы дайын мурнуңдагы деннелин үш катая ажар дээни ол-дур. Улуттук бугурулгенин чүгүлө продукциянын чылда ортума темпиз беш чылдыг дургу- зуңда 12 хуу хире хемчээлдө айты-

Колхозчу малчынар нийтиниң ма- лынын өздүдээни чүзүн санында 100—110 хуу чедир өстүрүлгезин бол- гаш малдыг продуктулуун база-ла бедидип турар. Бо чылын 500 баш хойну каракуль кошкарлар-биле боозаткан.

Колхоз тудуг планын база эки күөседип турар. Чурталганың 12 бажынарын план өзүгаар тудар ужурулду тургаш, 10 бажынарын туткаш, ажылдада кийрген, 5 бажынын тудуун кылып турар. 1200 баш хой кирип ийи каяаңы, 80 баш инекке бир каяаңы, бир хлеб быжыраар черин, бир ногаа складын туткаш, ажылдада кийрген. Колхозтун дээрбенин тудуун доозар деп турар, кирпич бугурулгезин организацйааш, 40 муң туурунун өөртөкөн.

Улут чедишкенинн бирээни болза, эш Маллеровтун кызымаккай болгаш эгелекчи чоруу-биле бо чы- лын колхозчулардан хей өргөлөр хуузуңда огородтук болганы болур.

Бо бүгү чедишкенинн түнел- инде колхозтун организацйа, амыды- рагы тургени-биле быжыгып турар болгаш колхозтун бугурулгези хей адырдыг, колхозчуларын амыдырал улам-на байлакчылап болуп турар.

Эш Маллеров колхозту удуртураа калбак активке даянышаан, башта- ар черин кижиниң бүрүнү-биле амыдыралынын организацйап турар. Баштайгы үеде эш Малле- ровка таваркып турган бергелер- ниң бирээни тыва өсө билбеш тур- ганы ам ыракта артан, ол ам колхоз- чулары-биле канда-да амыдырал чугаалакчы шыдаар кылдыр тыва дылды өөренип алган. Эш Маллеров бодунун болгаш колхозчуларын өөрединде улуг негеделин тургускан.

«Бистин колхозчу амыдырал кал- ган турганында ам мурнакчы болу берген, бистин амыдыралынын улам- на экижиң, культурулду турар. Эң ылангыя бо чылын тарааның бедик дүжүдүн өстүрүп алганы-биле бистин тарааныс савазырап турар. Бистин коммунистгидер партиянын, совет чазактын, улуг башкы Сталиниң сагыш салышканынын болгаш ду- заламчызынын түнелинде, бистин колхозчуларын даргазы эш Малле- ровтун организацйа кызымак амыды- рагы-биле бо чедишкенинн чедип алган бис»-деп «Сталинич орук» колхозтун колхозчулары чугаалап турарлар.

«... бистин амыдырал чөтөстөр ам-даа хей, оңу узуткатышаан, ам-даа улуг, хей чедишкенинн чедип алырынын улуг болгаш хары- салгалыг сорулгалары бистин мурнуңда тургустунган».

КПСС-тин XIX съездиниң ший- тирилери, сталинич бешки беш чыл планын амыдыралга боттандырып дээш улуг амыдырал кылдыр ужуру- луг бис» деп эш Маллеров колхозчу- ларын чагып турар.

«Коммунизм дээр-ге, совет эрге-ча- гыргага бугу чуртуу электрижикте- ниң катканы болур»-деп Ленин чу- гаалаан. (Чогаалдар, том 31), арын 484).

Электрижилгениң ужуру-дузаның дугайында Лениниң болгаш Стали- ниң айтканынарынга үндөйлөш, чаа-чаа улуг электри станциялары- ның тудушкунун партия айтып турар. Чаа беш чылда электри күчүн амыдырал үндүрери 80 хуу хире эзер ужурулду. Электри станцияларынын нийти күчүзү беш чылдыг дургузуң- да ийи катая, а суг күжү-биле амыды- раар электри станциялары—үш катая хире улгадыр. Делегейде эң улуг Куйбештин суг күжү-биле амыдырал электри станциязы, а ол ышкыш Каманы, Горькийни, Миничаурин, Усть-Каменогорсканы болгаш өске-даа суг күжү-биле амыдырал нийти күчүзү 1.916 муң киловатт электри станциялары амыды- ралга кирген турар. Сталинградтын, Калхаканы болгаш Новосибирски- ниң суг күжү-биле амыдырал стан- цияларын калбартыр көрдүнүп турар. Суг күжү-биле амыдырал Вол- гада Чебоксарыны, Камада Боткин- ниң, Иртышта Бузтармискаяны болгаш эдээн каш өске-даа чаа улуг станцияларын тудуу эгелээр.

Чурукчуларнын бирги область делгелгези

Кызыл хоорайнын чурт шийчилел музейинде Тыванын профессионалдык болгаш бот-тыныгыр чурукчуларынын бирги область делгелгези ажытылган. Ол болза, Тыванын культуразынын болгаш уран чүүлдүң хөгжүлдөзүндө элээн улуг болушчуну болур.

Чурук уран чүүлдүн делгелгези болза, бистин областың ажылчы чоннарының маадырлыг чоруктары, бодалдарын болгаш сагыш-сеткилдери көрүнүктелдирип турар чогаалдарын тургузарына чугула бүгү-ле артар бистин чурукчуларыныста бар деп чүвени көргүскөн.

Бистин чурукчуларымыс бөдүүн көргүзүп чуруктардан, айгадан пейзаждардан аңгылап бар чыдар. Олар улуг бодалдарын болгаш сеткил-сагыштарын чуруп көргүзөрүнчө чүткүп турар апарганнар.

Сагыш-сеткил хайныктары ханы бодалдын илерээшини бис Лаизының «Хүн үнүп келир» болгаш «Төрөөн чуртун чымызы» деп ажылдарындан көөр бис. Чураанының шынарының дугайында, өнүңү болгаш будуунуң, багай чурумалдынын дугайында дыка хөй чугаалар болур. Ынчалза-даа, ук чуруктар боттарынын темаларының талазы-биле кончуп үелгил болуп турар.

«Хүн үнүп келир» деп чуруктун сюжетин чурукчу болза, феодалдык болгаш колониялдык дарлагла дур тыва улустун хөй чус чылдардагы демиселин көргүзүп деп чүткүл-биле шилдип алган. Ынчалза-даа ол чурукту далаш болгаш чедир ажылдап үлүбаны хомуданчы болуп турар.

Улуг сорулгаларын шийтирилг тургаш, чурукчу сюжеттин идеялин угказын ажыдарының болгаш ону илердеринин хевиринин талазы-биле кончуп кыдыра ажылдаан. Аны тынган четпестерин узуткаар болза, ук чурук тыва-совет уран чүүлдө чугула салышкын болуп болур ийик.

Чурукчу Ланзы бойдуска ынак, оон байлаан болгаш хөй янзы хевирлини чуруп көргүзөрүн оралдажып чоруур.

Оон декорацияларының эскизтери оңза элбикчилдин-биле көргүскөн. Ол ажылдар болза; бышкан, байлак дүржүлгалыг театр чурукчу деп чевени херечилеп турар. Область театрының янзы-бүрү шийлеринге таарыштыр кылган оон эскизтери шийин маисералдарын, үезин болгаш сцена талазы-биле сизагай чүүлдери чурукчунуң ханызы-биле билгирин херечилеп турар.

Чурукчу Демин мергежилдин мастер болуру чигини чок. Оон кылган ажылдарында эки реалисттик хевирлерин үндөзүннүн таланты-биле шийгээдил алганы көстүп турар («Парк булуңчугага» болгаш оонда өске чуруктар).

Совет кижинин сагыш-сеткил талазы-биле чагай чоруун, оон характерин калбаан болгаш быжынын ажыдарының, совет кижилерин хосту чогаалдык күш-ажылын көргүзөрүнчө чурукчунуң эвээш кичээнгей

салып турары хомуданчыг. Ындыг ажылдарын чурукчунуң кончуп эки кылып болурун оон «Артат эш Сталинга чагаа бижип турлар» деп чуруунун төлөвилел эскизи херечилеп турар.

Чурукчу Суздалыев чанагаиш кижиниң бакын карандаш-биле кончуп эки күүсеткен. Тура-соруктук талазы-биле шынарларын бодунда кадагалап чоруур кижиниң арнын кончуп нарын болгаш уткалыг кылдыр чураан. Ынчалза-даа ол ажыл дипломнуң ажыл болуп турар. Этнодтар, ылангыя «Кежээ» деп чурук чедимче чок болган.

Совет кижини чыраткылыг келир үени анаа-ла, тура-сорук чок манай олурубс. Коммунистг келир үе дээш демисежер херек, оң чаалап алыр херек дээрзин ол билер. Ону чурукчу Кузнецов студент кыстың чуруунда көргүскөн. Ол анык кыстың мага-бодун болгаш арын шырайын эки чуруп көргүскөн. Ол болза, дүрү-хевирин ханы реалистг көргүзүп, будуктарны экин-биле таарыштырып шыдаар арганың чурукчуда барын херечилеп турар чогаалдык чедиишкин-дир.

Чурукчу Филипов элээн хөй ажылдарын кылган. «Корей Лара Ким» деп этюд чедимчелиг болган, чурукчу ону ханы сеткил-биле кылган. Пейзаждардан көөргө, чурукчу чүгдө бодунуң мастерскаяныг эвес, харын үргүлчү оон дашкаар, бойдуз чүүл-бүрү хевирлериниң ортузунга ажылдап турар деп чүве илергей көстүп турар.

Чурукчу Сажия делгелгедэ улуг эвээ этюдтар кирген. Оон «Арга» деп этюд чедимчелиг болган.

Петропавлов адашкыларының делгелгедэ көргүскөн чуруктары көрүнүктү болуп турар. И. Петропавлов «Корейнин хосталгазы дээш» деп чурукту кирген. Оон темазы кончуп эки. Ынчалза-даа тема талазы-биле шийтирилгемизин, төлөптг боданып кылбаан чурук болуп турар.

Чурукчу Камзолотуң чогаалдарында база-ла национал хевирин илердеринчө чүткүл бары илереп турар. Ынчалза-даа оон шийлип алган темалары элээн четпес илеретинген, мергежилди бедилерин, чуруктун культуразын бидидер дээш хөй ажылдаары чурукчудан негетинип турар.

Чурукчулар Теврсовская, Безнуртова болгаш Ретт олар хөй эвээ ажылдарын көргүскүлдө, база оларнын ол чуруктары чурук талазы-биле ажылынын эге үезинин чуруктары болуп турар. Бир эвээ олар боттарынын мергежилдин бедилеринин талазы-биле кызымаккай ажылдап, бичин хемчээлдиг ажылдардан улуг хемчээлдиг ажылдарже шилчип турар болза, олар элээн улуг чедиишкиннерин чедип ал болуп деп чүвени демделгээр херек.

Чурукчулар Костромтин болгаш Кулаков оларнын чуруктары оларнын чурук талазы-биле мергежилдин чавыс денгелдин көргүзүп турар. Оларга чурумалдыг дуржүлгалыг мастерлеринин талазындан чогаалдык дузаламчы көргүзөри чугула.

Чурукчуларнын бирги область делгелгезинде көргүскөн ажылдарын таныжып көргөш, кандыг түннели кылып болуру? Таарымчалыг байдалдарны тургускан үедө, совет кижилерин дүрү-хевирлериниң шыны болгаш улуг мергежилдин-биле көргүзүп улуг болгаш талантылыг чогаалдарны тургузуп шыдаар, эки белеткелиг болгаш арга-мергежилди чурукчулар бисте бар деп чүве тодаргай.

Чурукчуларга мастерскаялар тургузар дугайында айтырыгы шийтирилээр ужурулуг. Чурукчулар мастерскаялары амыдызында чок болуп турар, ынчангаш боттарынын арга-мергежилдерин долузу-биле көргүзүп болурун аргалар чурукчуларда тургустунмаан болуп турар.

Чурукчуларнын аразында харылазааның кошкаагы, ажылдарын чогаалдыкчы өзү-биле чугаалажып көрбөй турары оларнын өзүлдөзүнө багай саадыр халдадып турар. Чамдык эштеринин ажылдарын чогаалдыкчы өзү-биле чугаалажып көөрү, принциптин шүгүмчүлөд болгаш бот-шүгүмчүлөд—мергежилдин улам өзөрүнчү эргежок чугула чүүлдү деп чүвени чурукчулар билер ужурулуг. Чурукчулар боттарынын мергежилдерин бедилдип алыр дээш кызымаккай ажылдавын турар, эртемнерин эртем—марксизм-ленинизм оларнын шийгээдин ап турары чедип деп чүвени делгелге көргүзүп турар. Марксизм-ленинизм ики шийгээдин албайн тургаш, болушкуну эки билгип ал, оон дугайында бедик идеялыг чуруктарны мергежилдин-биле чуруп шыдаас.

Бистин чурукчуларымыстың ажылдарының чедимче чок болган чоруу чүгдө оларнын далаштыг ажыл кылары-биле тайылбырлатынмай турар. Ол болза, олча-ажык сүрер чоруктун болгаш бодунуң чогаалын шүгүмчүлөдчи өзү-биле көрбөс чоруктун, чурук уран чүүлдүң бистин улзувустун кылып турар негелдизин бистин чурукчуларымыстың чедир үелөдөй турарынын база түннели болур. Боттарынын бодалдарын болгаш сагыш-сеткилин реалист чурумал арга-биле илередирин совет кижилер күзөп турар деп чүвени сактыр херек. Совет кижилер уран-чүүлдү билер болгаш анаа ынак. Совет кижилерин чогаалдык күш-ажылына, совет кижилерин маадырлыг тилгелдеринге, сталинчы улуг чаартылгаларга алдаржыткан чагай чуруктарны тургузары бистин чурукчуларымыстың хууэлгези болур.

Моон сонгаар делгелгеге кирир чуруктарын шийли алырын кичээнгейлор чорудар, чиг болгаш кошкак ажылдарны көргүспөс ужурулуг.

К. КОРОЛЕВ.

Районуң отчөттүг сонгулда хуралындан илерээни

Бо чылдың октябрь 29-та Сүт-Хөл райпозунуң отчөттүг сонгулда хуралы болган. Анаа чыл эгизинден бээр чоруткан ажылды райпо баштаар черинин даргазынын хүлээлгезин күсөдип турган эш Черванов илеткээ.

Районуң ажылында чамдык чедиишкиннер бар, ынчалза-даа ол амгы негелдени ыракка хандырып шыдавын турар. Ажыл-иштен хоорулчак удуртулганын түннелинде райпо бараан саарылгазының планын күсөтпээ. Эресамчыгалдын түнү 50 муң рубль ажып турар.

Кандыгдаа ажылды кижилер, кадрлар кылып бүүдөр болгай, оларнын билги, мергежилди бедик мезгил турдумна ажылдын шынары эки, темпизи дүрген болур. Ынчаарга райпо бодунуң системазында ажылдакчыларын кижиздир, харысалгалын улгатыр талазы-биле шуут-ла ажыл чорутпайн келген.

Хана солуннары ат кырында барда болза, отчөттүг үениң тургузулда оларнын чангызы-даа үнмээни, социалистг чарыш организастагымаан-Салыжылары хенертен ревизияларын 114 улаа чорудар тургаш, чүгдө 19 ревизия кылган.

Ажылга кижини хүлээп алырын болгаш кадрлар ажылдан үлдүрерин Сүт-Хөл райпозу анаа бир айтырык кылдыр кыдыра көрүп турар. Ажылдын четпезин узуткаарда чүгдө ында ажылдакчыларын халаары-биле кызыгаарлатынган, кадрны кижиздир, ажылга мергежилер, оларга дузалаар хемчеглерин албайн турар.

Совет салыгнын культуразы дээш демиселди багай чорудуп, ылангыя хуучу кижиниң ортузунга тайылбыр массалыг ажыл боттанмайн турар. Отчөттүг үенин иштинде чүг-

ле 11 чаа кижиги немей кирип алган. Ажылынга харысалга чок, хереклекчигер ээлдек эвес Докаа ышкаш салыжылары хуралдын киржикчилери чидиг шүгүмчүлөп эртен.

Харысалга чок удуртулганың уламындан районуң бо чылын тараан 4 гектар картофель ажаал алдынмаан. 50 тонна ажыг картофель доңуп калган. Ол ышкаш 4 гектар шөлгө тараан сула базала ажаал алдынмаан. Районуң столоваясы бо чылын ногаа болгаш өске-даа чөм аймаа белеткеп алырынга багай хандырылган.

Сүт-Хөл райпозунуң системазында ажылдын мергежилди, эки кадрлар чок эвес. Ылангыя Хөр-Тайга магазининде Дугаржап, Алдан-Маадыр магазининде Намбар, район төвүнүң кежээки садынында Михайлова ышкаш мурнакчыларнын дуржүлгаларын калбартырынга холбашкан хемчеглер боттанмайн турар.

Ажылдакчыларының эгелекчү Гвель саналдарын деткиес, шүгүмчүлөд болгаш бот-шүгүмчүлөд ынак эвес чоруктар районуң удуртур ажылдакчыларындан эгелээни, оон чамдык магазин эргелекчилеринге чедир бар. Дээрбинин ажылы онза багай, оон эргелекчинде бижик билбес Просвирин деп кижини харысалга чок ажылдап турда райпо ону көрбөй турар.

Районуң отчөттүг сонгулда хуралы оон ажылында үндөзүн четпес терин чидин-биле илередип, моон сонгааргы практиктиг ажылдарга илгилг тодаргай шийтири берген. Организастыг айтырыгы районуң баштаар черин, оон даргазынга эш Чиклиновту сонгаан.

Д. СЮРИОН-ООЛ.

Саң ажылдакчыларының чөвүлел хуралына

Чаа-Хөл районуң саң ажылдакчыларының чоокта чаа болган чөвүлел хуралына бо чылдын үшкү кварталында ажылдын түннели болгаш дөрткү кварталда сорулгалар дугайын чугаалашкан. Ол талазы-биле илеткелди райсан килдинин эргелекчизи эш Бавуу кылган.

Партиянын XIX съездинге уткуштур калбарган социалистг чарыштын түннелинде саң ажылынын талазы-биле биче эвес көргүзүлгелер болганы илеткелде болгаш саналдардан илерээни. Ылангыя үшкү кварталда үндүрүг чымдаларынын планын 116 хуу, страхование төлөвнин чымдалыгын 129 хуу, күрүнө орулгазынын планын 240 хуу күсөткен.

Саң ажылдакчыларынын хары салгалын улгатырар, мергежилдин бедидер талазы-биле хемчеглер доктаамал чорутуңуп келген. Моон уламындан онаашкан ажылынга аксеткилдиг кадрлар өзүп турар. Ылангыя Бош-Дагда агент Хорбаа, Ак-

Тургада агент Чигжит олар бо чылдын бүгү төлөвирлерин хуусаа бетинде хавырып алганнар. Район көдээ ажыл-агый үндүрүүн сентябрь 12-де бүрүн кириген.

Моон-биле кады олча-ажык үндүрүүн ший тыртып, ону чогуур өйүндө шийчидип турарынын дугайында хыналдаларын 33 удаа чоруткан болгаш үндүрүг агенттеринин кассаларын кварталда бүрүн хынаарын хандырган.

Областың саң ажылдакчыларынын социалистг чарышка алган хүлээлгелерин үшкү кварталда түннелинде Чаа-Хөл район үшкү черин ээлеп, ол талазы-биле мурнакчыларын шаңнаарынга облсовет күсөткөмүндан 1500 рубльды тывыстырган. Чедиишкиннерин быжыглавынмаан, дөрткү кварталда оондаа бедик көргүзүлгелер болурунга районуң саң ажылдакчылары чаа, улам бедиткен хүлээлгелерин алган.

Х. КУНГАА.

Четпестерин чайладыр

Культура бажыны—чоннук культуру амыдарынын төвү болур. Ол улуг сорулганы Барыин-Хемчик районуң төвү Кызыл-Мажалыкта-культура бажыны ыракта-ла четпес күсөдип турар.

Культура бажынында чүгдө кино көргүзүү болуп турардан аңгыда, ында кандыг-даа культурамассалыг ажыл чок. Суурда аныктарнын ортузунга уран-чүүлге талантылыг кижилер эвээш эвес. Организастыг ажылдын чогундан культура бажынында бот-тыныгыр уран чүүлдүң чаңгыс-даа бөлгүмү тургустунмаан.

Культура бажынының директору Сайын бодунуң хүлээлгелиг ажылын уттуп, кандыг-даа ажыл кылбайн турар. Оон уламындан мансаа турган хылдыг музыканың хөй санныг херекселдерин кам чок эдилээнинден шүптүзү үрелип, ажыгладан үнгөн, база бир баяны оорга алдыкан.

Культура бажынында бөлгүмнер ажылдаарынга болгаш эт-херексел шыгжаарынга четчир санныг өрээлдер бар. Ынчалза-даа культура төвүнүң баштаар чери мында кандыг-даа ажыл чорутпайн, ол черин энизиреткеннен культура бажынынын чамдык өрээлдери улус чурттаар бажын апарган. А бир улуг өрээл аарыг кижилер чыдар чер болган.

Кышкы үедө оттулар ыш мурунда чылдарда турганы ышкаш, ам база чок болуру маргылдаа чок. Чайгы үедө белеткеп алган ыяшты сууруң чамдык чурттакчылары караак ажыттап дажылап эгелээп.

Үстүнде четпестерин чайладыр талазы-биле культура бажынынын дирекция чери хемчег албайн турар. Ынчангаш бо культура бажынынын ажылын бедик денгелге тургузары-биле четпестерин чайладырыңче хемчег алыр районуң удуртур организацияларындан негетинип турар.

М. САМБУУ.

«ШЫННЫЧ» МАТЕРИАЛДАРЫ

НЫЧ ИЗИ-БИЛЕ

«Чоннук негелдизин каян хандырап иргит?»

1952 чылдын июльда үнгөн № 138 «Шын» солун мындагы эгелиг чүүл-биле Чаа-Хөл районуң Хереме сумузда магазинин эргелекчизи Белек-оолдун багай ажылдап турарын шүгүмчүлдөөн.

Ол чүүлдү ажылчы чоннар депутаттарынын Чаа-Хөл район Советинин күсөткөмү хынап көргөн. Чаа-Хөл районуң хереклекчилер эилелдин баштаар чери багай ажылдап турган Белек-оолду ажылдан дүжүргөш, оон орунга эш Малышевти чоруткан. Магазинин ажылы сөөлүг үедэ экижип турар деп райпо Советинин күсөткөмунуң даргазынын оралакчы эш Фетисов «Шынның» редакциязынга харылаан.

суук одаар чүүлдүн бүдүрүлгезинин заводдарын дерилгелер-биле бүрүн хандыраары болур. Бистин ада-чурт машина тудушкунунуң үлетпүрү ам улус ажыл-агыйынга чугула машина бүрүзүн тургузуп болур, оларнын ээлчегин бүдүрүлгезин кыска хуусаада ажыглаар болгаш эңне чаа техникага чурттуң негелдизин хандыраар.

Машина тудушкунунуң бүгү адырларының дыка хөгжүлдөзү чаа беш чылдын дургузунда үлетпүрдө болгаш тудулда аар болгаш хөй күш кирер ажылдарын механизастаар арганы бээр, ол болза, улус ажыл-агыйынын улам ынай техниктег чөлсеглиниңинин, ажылчыларнын күш-ажылынын бүдүрүлгезин бедилдеринин болгаш чингедиринин херезинге шылтарангай чедиишкин болур.

Аар үлетпүрүнүн болгаш көдээ ажыл-агыйын чаа күчүлүг көдүрүлүшкүңгө үндөзүлгөш, бешки беш чылда массалыг херекледип чүүлдериң бүдүрүлгезинин бедик темпизинин өзүлдөзү хандырттынар. Чик болгаш аш-чөм үлетпүрүнүн продукциянын үндүрерин 70 хуудан эвээш эвес улгатырар, а чурт үлетпүрүнүн болгаш устывыш кооперацияларын 60 хуу хире улгатырар көрдүнгөн. Саазын кылыглардан болгаш дүктен кылган пестер, алгыдан кылган илдектер, элт, балык тудар, чигир бүдүрүлгези мал болгаш үнүш саржаа, консервалар бүдүрүлгези дыка көвүдээр.

Дөрткү беш чыл планы-биле дөмөлдөөгө, чаа беш чылда үлетпүрге капитал салышкынын ийи катап хире улгатырар көрдүнгөн. Чаа үлетпүр бүдүрүлгө черлери тургустунар болгаш ажылгала кирер, бар турар бүдүрүлгө черлери калбарар, оларнын күчүзү улгадыр.

Капитал тудуңун улуг калбарышкыны-биле холбаштыр туду болгаш ыш материалдарынын бүдүрүлгелерин дыка улгатырары, туду индустриязынын улам ынай хөгжүлдөзү көрдүнгөн.

Улус ажыл-агыйынын күчүлүг кө-

дүрүлүшкүнү транспорттун болгаш харылазааның улам ынай хөгжүлдөзүндө негеп турар. Беш чылдын дургузунда демир орук транспортунуң чүк эргилдизин 35—40 хуу өзөр ужурулуг. Дөрткү беш чылдан дыка хөй чаа демир оруктар тургустунган турар, ийи дугаары оруктар болгаш электржыткен оруктар ажыдалга кирген турар. Харылаза болгаш транспорт хөй чаа техниканы алыр.

Чаа сталинчы беш чылдарын дургузунда бистин чуртувустун социалистг индустриязы бодунуң бүдүрүлгө күчүзүн улам күшгелдирер, бүдүрүлгезин хемчээлин улгатырар болгаш оон-биле бистин Төрөөн чуртувустун коммунизмче бурунгаар, чедиишкинниг шиймээшкенин хандыраар.

III.

Социалистг көдээ ажыл-агый бодунуң хөгжүлдөзүндө бурунгаар чаа кайгамчык улуг базымын кыллар. Көдээ ажыл-агый талазы-биле кол сорулга бүгү көдээ ажыл-агый культураларынын дүжүттүүн бедилери, инитинин малынын баш санын оон продуктулуунуң чангыс угда дыка өзүлдөзү-биле чергелештир өстүрери, колхозтарын инити ажыл-агыйын быжыглаарынын болгаш хөгжүлдөзүндө аргазы-биле чер ажылынын база мал ажылынын инити болгаш бараанын продукциянын көвүдөдөрү, көдээ ажыл-агыйга мурнакчы техниканы болгаш агрокультураны ишпередиринге үндөзүлгөш, совхозтарын болгаш МТС-теринин ажылы экижидери болуп моон сонгаарда хевээр арттар деп Коммунистг партиянын XIX съездинин директиваларында айтылган.

Колхозчу тургузуңу тургусканынын түннелинде бистин көдээ ажыл-агыйымыс делегеле эңне мурнакчы апарган. Ол улам-на квалификастынган болгаш продуктулуг апар чыдар болгаш улам-на хөй бараанын продукциянын берип турар. Бо чылын тараанын инити дүжүдү бис-

те сес миллиард пуд болган. Ол чүд дээрге, мурунда эңне чидиг болгаш нарын проблема бооп санатын турган тараа проблемазы чедиишкинниң-биле шийтирилгенин, туолуңга чедир болгаш элчип келбес кылдыр шийтирилгенин дээни олдыр. Бистин чуртувус ам кызыл-тасты АКШ, Канада, Аргентина болгаш өске-даа кызыл-тасты будурер талазы-биле кол капиталистг чурттардан хөйүн, а хөвөнни—бодунуң хөвө ажылы-биле сурагыл Индия, Пакистан болгаш Египетти катай алганындан хөйүнү бүдүрүп турар. Ол ышкаш чигир свекасынын, үстүн, мал чөмин болгаш өске-даа көдээ ажыл-агый культураларынын бүдүрүлгези дыка өскөн.

Улус ажыл-агыйының болгаш совет улустуң чагай байдалын улам бедилеринин эрге-ажыктары көдээ ажыл-агый продукциязынын бүдүрүлгезинин улам-на көвүдээрин негеп турар. Чаа беш чылда тараанын инити дүжүдүн 40—50 хуу, чиг-хөвөнни—55—65 хуу, аргылыг хевирин 40—50 хуу, чигир свекасынын—65—70 хуу улгатырарын айтып турар. Колхозтарын, совхозтарын инитинин продуктулуг мал ажылынын бүгү талалыг көдүрүлүшкүнү чаа беш чылда-даа совет болгаш партия органнарынын хайгааралыг түвөгүнө арттар. Беш чылдын дургузунда мал ажылынын продукциязы дараазында хемчээлдерге көвүдээр ужурулуг: элт болгаш чаг 80—90 хуу, сүт 45—50 хуу, дүк 2—2.5 катап.

Социалистг көдээ ажыл-агыйын сорулгаларын күсөдиринге күрүнениң улуг бүдүрүлгө черлери болуп турар машина-трактор станциялары улуг ролду ойнаар ужурулуг. Олар ам безин колхозтарда бүгү хоуу ажыдарынын үштүн ийизинден ажыг хирезин күсөдип турарлар. Чаа беш чылда машина-трактор станциялары колхоз бүдүрүлгезинин бүгү адырларында хөй күш-ажылы кирер ажылдарын механизастаарын калбартыр, көдээ ажыл-агый культураларын дүжүттүүнүң болгаш

мал ажылынын бүдүрүлгезинин талазы-биле планнарын күсөдирин дээш демиселди улам-на харысалгалы-биле чорудар ужурулуг. Беш чылдын дургузунда МТС-теринин трактор паркынын күчүзү ийи катап хире көвүдээр. Көдээ ажыл-агыйга чык автономбедилеринин, станцион чыктыг шиймечикчилеринин болгаш өске-даа механизмеринин паркы базала көвүдээр. Бо беш чылда колхозтарга хоуу ажыдарынын механизациязы доозулган турар болгаш көдээ ажыл-агыйга өске-даа бүдүрүлгө чорудулгаларынын механизациязы калбарган турар.

Чаа беш чылда бойдушту чаартырынын кайгамчык улуг сталинчы планын боттандырынычө угланган ажылдар калбарган турар. Хоуу камгалалдыг аргалыг куржагаларын тарылгазы суггарылга системаларын чөпсеглиниңини, тулааларны кургадыры калбак хемчээлдер-биле чорутунар, Волгада, Днепрде болгаш Аму-Дарыяда суг күжүк-биле ажылдар кайгамчык электрин станцияларынын тудушкуну-биле холбаштыр база Волга-Доноңу В. И. Ленин аттыг судно чоруур каналын ажылдага киргени-биле холбаштыр көдээ ажыл-агыйга улуг перспективалар ажытынып турар. Ол станциялары болгаш суггарылга системаларын тудуп тургузары 6 миллион гектар ажыг шөлүдү чаа черлерин суггарарын, 922 миллион гектар шөлгө шенелде суггарылга-биле оларларны суглуг болдуларынын хандырап болгаш көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезинин электржыткылыгын калбак аргаларын, электржыткылыгын ишпередирин, электркомбайннарны болгаш өске-даа электр-биле хөдөлдирер көдээ ажыл-агый машиналарын ишпередирин ажыдып турар.

Суггарылганы хөгжүдөр талазы-биле, хоуу камгалалдыг ийи талыгын тургузарынга болгаш тулааланган черлерин кургадырынга социалистг көдээ ажыл-агый чаа бедик чадаже көдүрүлүп болгаш бистин Төрөөн чуртувус агазар-бойдуштуң

таварылгал

Р. Сланский болгаш ооң өөрүнүң херээниң талазы-биле суд чорудулгазы

ПРАГА. Ноябрь 20-де Прагада күрүне судунга Рудольф Сланский баштаан, күрүнеге удуз сүлчээчи төптүн удуздукчуларынын херээниң талазы-биле суд чорудулгазы эгелден.

Судтун залында—ажылчы чоннарның хей сангык төлээлекчилери, база чехословак болгаш даштыкы журналистер. Буруудадыр доктаалды номчаан соонда херектээрини байсаарынче суд кирипкен.

то Фишл дээр ышкаш чүүл-бүрү авантюристтерни бодун долгандыр чыылдырып турган.

1948 чылдын февральга чедир, империалисттер Бенешке баштаган ажык агентуралык турар үеде Сланский бодуну тургузуп турган күрүнеге улур төп чериниң бүгү ажил-чорудулгазын Бенештиң бөлүүн деткиринче угландырып турган деп оон ынай айтып турар.

«1948 чылдын февральга Чехословакияга контрреволюстуг сүлчээни басканын болгаш реакциялыг партиаларны чылча шапкаанын соонда америк империалисттер боттарынын чехословак хөдөлгөндүгү мурнунга коммунисттер партианын иштинге контрреволюстуг сүлчээни болгаш чехословак улустун баштыкчызы Клемент Готвальдны күш-биле чайладырып аргазы-биле улус-демократтыг республиканы узуткаар деп сорулганы салган» деп буруудадыр доктаалда чугаалап турар.

Буруудадыр доктаалда демдегеп турары-биле алырга, «барыны чүкче дезип көшкөннерин, сионистерин, троцкистерин, буржуаз-националисттерин, шпионнарнын болгаш чехословак улустун өске-даа дайынчыларынын иштинден аңаа эңне бердиген кижилерни Сланский партида болгаш күрүне аппаратында кол-кол черлерге чоорту таарыштыр тургузуп турган. Ол кижилерини аңаа билдингир турган карадыг эрткин үезин харысалгалыг ажилдакчылардан чажыраарынын аргазы-биле, оларнын характеристикаларын чүүл-бүрү аргалар-биле мегелеп кыларынын болгаш каастаарынын аргазы-биле, оларнын бужар-бак ажил-чорудулгаларын ыгытаанын база чажырып тургаш, Сланский ону ыңчаар боттандырып турган».

«Сүлчээчилерин хоралакчы ажыл-агый-бүрү угландырышкына чорутунуп турган, база хамактым мурнунда олар шпионнаар чорукту чорудуп турган».

Сүлчээни белеткээринге болгаш Чехословак Республиканын шпиончу мэдээлер чырына америк-аңгалык разведка албаннары боттарынын элчинериниң, шериг атташтелериниң, корреспонденттериниң, культура айтыргыларын талазы-биле төлээлекчилериниң, садыг төлээлекчилериниң нүүрү-биле дуржулгалык разведчиктерни киригенер...

Сүлчээчилер америк элчи Штейнгард-биле шпиончу харылзааны тургусканнар.

Корреспондентилер бижин-биле чажырынып алгаш, Чехословак Республиканы шпиончу ажилдарынын америк корреспондентилер Мориз Гиндус болгаш Давид Шенбрун олар база чорудуп турганнар, оларнын-биле шпиончу харылзааны Андре Симон тудуп турган.

Сүлчээчилер аңгалык разведка-биле база-ла ындыг калбак харылзаалыг турганнар деп буруудадыр доктаалда чугаалап турар.

Сүлчээчилериниң харылзаа тудуп турганын аңгалык разведчиктериниң иштинден буруудадыр доктаалда Чехословакияга аңгалык элчинер турган Николай болгаш Диксонун, Гладунин Жеббин, Зиллакустун, журналистер Лайстин, Александр Вертин болгаш Пауль Уиллертин аттары кириген. Сүлчээчилер француз разведка-биле, ылангы элчи Дежан-биле харылзаалыг турганнар.

Боттарынын океан ынында ээлериниң оонадаларын күсөтпешаан, Сланскийге баштаган сүлчээчилер Чехословакияда социализм тургузушкунун үзе согарын бүгү-ле хемчегер-биле оралдажып турганнар деп буруудадыр доктаалда айтып турар.

Беш чыл планынын төлөвиленин тургузуп турар үеде база ону боттандырып турганынын үезинде Сланскийге баштаган сүлчээчилер болза,

Чехословак Республикага социализмни тургузарынче угланган партиянын болгаш улустун күжениш-киннеринге шаптыктаар дээр хор чедириниң эңне янзы-бүрү методтарын ажыглап турганнар. Экономиканын планнаашкынын хоралакчы өзү-биле чорудуп турган.

Улусту болгаш социализмни көөр хөңнү чогунап, империалисттерге бараан болушаан, сүлчээчилер болза, Чехословакиянын көлөзө ажыл-агыйнын социализмге чарыттылганын хор чедириниң болдунар-ла арга-биле оралдажып турганнар деп буруудадыр доктаалда оон ынай чугаалап турар.

Совет Эвилелинин, социализмниң болгаш улустун өжөөниң дайыннары болур сүлчээчилер Совет Эвилели-биле болгаш улус демократиязынын чурттары-биле экономикалыг харылзааларны үзерин оралдажып-оларга когарал чедиринче чүткүп турганнар.

Буруудадыр доктаалдан көстүп турары-биле алырга, Сланский болгаш оон бөлүк өөрү, партиянын болгаш чазактын органнынын база чехословак улусту кем-буруулуу-биле мегелевишаан, чурттун иштинге турган болгаш даштыкыже дезип көшкөн капиталисттик кулак кижилерге чүүл-бүрү аргалар-биле дузалап болгаш оларны ажаап тээрпеп, Чехословакиянын Улус-Демократтыг Республикасына удуз хоралакчы ажылды чорударына оларга таарымчалыг байдалдарны тургузуп берип турганнар.

«Күрүнеге удуз сүлчээни Сланскийге баштаган төвү бодунуң хоралакчы ажил-чорудулгазын элзеп үр үезин дургузууда чорудуп шыдаан, чүге дээрге аймыл чок чоруктуң органнынын аппаратынын удузтулганын ол бодунуң холунга алып аргалыг болган» деп буруудадыр доктаалда айтып турар.

Америк империализмниң иделегидиг агентуразы болур сионистерниң хоралакчы ажил-чорудулгазын Сланский, Геминдер болгаш өске-даа сүлчээчилер онза сагыш човангыры-биле деткип болгаш сорук кирип турганнар деп буруудадыр доктаалда демдегеп турар.

«Республиканың президентизи Климент Готвальднынын назынын кыздарынче Сланский иделпейлиг базымарны кылып турган деп чүвени байсаалга-биле илередип тургускан.

Ол сорулга-биле аңаа эмчилерин эрткин оруу каралыг, хоралакчы бөлүктөрүн иштинден шилип берип, оларны бодунуң өжөөниң планнарына ажыглаарын бодоп, оларнын-биле сыры харылзааны тургускан» деп буруудадыр доктаалда чугаалап турар.

Чехословакияга контрреволюстуг эргилдени белеткээринге америк империалисттер Титонун фашисттик бөлүүн база киригенер...

«Сүлчээчилер чылча шаптанган болгаш оларнын хей кезин кара-базына хоругдаттырыпканда, сүлчээни баштыны Рудольф Сланский тудуп хоругдаашкынын айылында аларга деп чүвени америк империалисттер көрүп кааннар. Ыңчангаш, байсаалганын доктаатканы-биле алырга, олар болза, боттарынын Майнда-Франкфуртта разведка албаннары дамчыштыр Рудольф Сланскийни Чехословак Республиканын дезип үнерин организатарын оралдажып турганнар» деп буруудадыр доктаал демдегеп турар.

«Ыңчангаш, херек ужурунда буруудатырган Рудольф Сланскийге баштаган херектээнер күрүнеге болгаш улуска удуз эң аар кеминг херекти үүлгеткен деп чүве маргыш чокка бузуретинген» деп буруудадыр доктаалда айтып турар.

Кореяда болушкуннар

Кореянын Улустун армиязынын Кол командьыларынын дыңыды

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканың Улустун армиязынын Кол командьыларынын ноябрь 19-та мэдээлээни болза:

Эрткен хунун дургузууда Кореянын Улустун армиязынын катыжышкынары-биле кылга улустун эки-турачылары фронтунуң тус-тус участоктарына камгалалдыг тулчушкуннарын чорударын үргүлчүлөп, дайыннын атакаларын ойтур шапкан.

Ноябрь 19-та Улустун армиязынын зениттик кезектери-биле дайыннын самолёттарын кедеп адар адыжкы-аңчылар дайыннын 5 самолётун адара аткан болгаш 8 самолётту үрей аткан.

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республикасынын Улустун армиязынын Кол командьыларынын ноябрь 20-де мэдээлээни болза:

Эрткен хунун дургузууда Кореянын Улустун армиязынын катыжышкынары-биле кылга улустун эки-турачы кезектери барыны болгаш төп фронттарын тус-тус участоктарына камгалалдыг тулчушкуннарын чорударын үргүлчүлөп, дайыннын атакаларын ойтур шапкан.

Кымхва районуга дайын улустун шериглериниң тургунче 11 катап атакалаан, ыңчалза-даа улуг чидирилерни ойтур шаптырган.

Тайбың чурттакчыларлыг тыл районнараже халдаашкынараже киржин турган дайыннын самолёттарындан зениттик кезектер болгаш адыжкы-аңчылар чеди самолётту адара аткан болгаш алды самолётту үрей аткан.

(СЭТА).

Америк ужар-чүүлдүн Пхеньянче араатанзыг халдаашкыны

ПХЕНЬЯН. Ноябрь 19-та хүндүкүнүң 20 шак турда америк самолёттар Пхеньян хоорайны бомбалаашкына болгаш калдыг-дошкун боолаашкына таварыштырган. Бир шак хире үргүлчүлөп ол халдаашкынын үезинде америк самолёттар хоорайже болгаш оң кыдыгыраанче частыр улуг күштүг бомбаларны октаан. Ылангыя Пхеньянын барыны

кыдыынче дыка хей бомбаларны октаан. Ол халдаашкынын түнөлинде тайбың чурттакчы чонун ортузунда хей кизи өлүрткен. Дыка хей тайбың чурттакчылар, оон иштинде херээженнер болгаш бичи уруглар улуг хемчээлдиг пулемёттарын огундан өлгөндөр.

(СЭТА).

ХЕРЭЭЖЕВНЕРНИҢ БҮГҮ-ДЕЛЕГЕШИ ШЫДЫРАА МАРГЫЛДААЗЫ

Елизавета Быкованың тииледгези

Ноябрь 19-та эртен Голландиянын шырдыраачызы Хемеркер сонгаарлаткан салышкынын үргүлчүлөвейн Зворыкинага дужуп берген.

Кежээ Совет Армиянын Төп Бажынынын концерт залына херээженнериниң бүгү-делегей шырдыраа маргылдаазынын эң сөөлү 15-ки салышкыны болган.

ССРЭнин шырдыраачызы Елизавета Быкова 11,5 саныг болгаш бирги чери алган.

Елизавета Быкованын тииледгези болза, бистиг чуртувуста шырдыраанын массалык хөгжүлдениң хере-

чизи, совет шырдыраачы кыстарын шырдыраачы мергежилниң улам ыңайгы өзүлдениң херечизи болур.

Маргылдаанын ийги, үшкү чери Игнатьева (ССРЭ) биле Хемеркер (Голландия) олар үлешкенер. Оларнын санынары 10,5—10,5.

Дөрткү, бешки, алдыгы черлерни СССР-нин Белова, Зворыкина, Герман Демократтыг Республикасынын Келлер-Герман олар 10—10 санынары ап, үлешкенер.

(СЭТА).

Маргылдааның хагдынганы

Ноябрь 20-де, Москвага Совет Армиянын Төп Бажынына херээженнериниң бүгү-делегей шырдыраа маргылдаазынын байырыг хагдыннышкыны болган.

...Залдың сценаны байырлы-биле шиметинген. Шырдыраачылар киржи турар чурттарынын күрүне туктары оон иштинде азыккан турган.

Байырыг хуралды маргылдаанын организатары комитетинин даргазы М. Песляк ажиткан.

Маргылдаанын түнөлдөринин дугайында кол шиткекчи—бүгү-делегей категориялыг шиткекчи В. Чудова медеглед кылган.

Күженишкыниң демиселдин түнөлинде маргылдаага тиялгезини совет шырдыраачы, херээженнер ортузунга шырдыраа талазы-биле бүгү-делегей мастери Елизавета Быкова чедип ап, он беш сандан 11,5 санын ойноп алган. Маргылдаа чурмуун өзүгаар, ол келир чалып болур херээженнериниң шырдыраа талазы-биле делегейге бирги чери дээр маргылдаага, делегей чемпиону бүгү-делегейиң шырдыраа мастери СССР-нин Людмила Руденко-биле ойнаар эргени ап турар.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Александра Ивановна Новоселова-ның чидиргени 1941 чылда 10 класс доосканынын № 249 аттестадын күш чок деп санаар.

ОБЛАСТЫҢ БҮГҮ ЧАГЫКЧЫЛАРЫНГА

1953 чылда областын: «Шын», «Тувинская правда», «Тываның аныктары», «Молодежь Тувы», «Сылдысчыгаш» солуннарынын чагыдылганы эгелден.

Чагыдылганы «Союз печатъны» хоорайларда килдистер, харылзаа салбырлары болгаш агентилери, а ол ышкаш бүдүрүлгелерде, албан черлеринде, совхозтарда болгаш колхозтарда хей-нитиниң төлээлекчилери хүдээп ап турар.

Чылда чагыдылгаларнын өртэз: «Шын»—52 рубль 20 копейк. «Тувинская правда»—52 рубль 20 копейк. «Тываның аныктары»—31 рубль 20 копейк. «Молодежь Тувы»—31 рубль 20 копейк. «Сылдысчыгаш»—5 рубль 20 копейк. Солуннарын чогуур өбүдө чагыдып алырынче далажынар!

«СОЮЗПЕЧАТЪНЫ» ОБЛАСТЬ КИЛДИЗИ.

(СЭТА).

Р. Сланскийниң болгаш оон бөлүк өөрүнүң херээниң талазы-биле буруудадыр доктаал

ПРАГА. Рудольф Сланский баштаан, күрүнеге удуз сүлчээчи төптүн удуздукчуларынын херээниң талазы-биле суд чорудулгазы эгелден.

Со херектин талазы-биле моон адаанда кижилерни судка кириген: Чехословакиянын коммунисттер партиязынын ТК-зынын чингине секретары турган Рудольф Сланский; Чехословакиянын компартиязынын ТК-зынын секретариатынын делегей айтырынын талазы-биле килдизиниң начальниги турган Бедржих Геминдер; республиканың президентиниң канцеляриязынын улус ажил-агый килдизиниң удуздукчузу турган Людвиг Фрейка; Чехословакиянын компартиязынын ТК-зынын чингине секретарынын оралакчызы турган Иозеф Франк; даштыкы херектер министр турган Владимир Клементис; национал камгалалдык министриниң оралакчызы турган Бедржих Райцин; национал айыыл чок чоруктуң министриниң оралакчызы турган Карел Шваб; даштыкы херектер министриниң оралакчызы турган Артур Лондон; даштыкы херектер министриниң оралакчызы турган Вавро Гайда; даштыкы садыг министриниң оралакчызы турган Эвжен Лебл; даштыкы садыг министриниң оралакчызы турган Рудольф Марголиус; сак министриниң оралакчызы турган Отто Фишл; Чехословакиянын компартиязынын Брно область комитетиниң секретары турган Отто Шлинг; «Руде право» солунун редактору турган Андре Симон.

Со кижилерни буруудадыр турар ужуру болза, «олар троцкист-титоч, сионисчи, буржуаз-националист эскерликчилер болгаш чехословак улустун, улус-демократтыг тургузуунуң болгаш социализмниң дайыннары тургаш, америк империалисттерге бараан болуп, барыны талакы дайыннарнын разведкаларынын удузтулганы-биле күрүнеге удуз сүлчээни төптү тургузуп, Совет Эвилели-биле быжыг эвилелден болгаш найралдан республиканы хоора тырттар дээр, Чехословакияда улус-демократтыг тургузууну чок кылып, капитализмни катап тургузар, Чехословак Республиканы империализмниң лагеринче катап кирип тырттар болгаш оон тускай болгаш хамаарышпас чоруун чок кылып дээр, улус-демократтыг тургузууну үредеп, социализм тургузушкунуң үзөсөп, улус ажил-агыйына хоралап, шпиончу чоруктарын кылып турган болгаш чехословак улустун чангыс эвни база республиказынын камгаланыр аргалыг үредеп турганнар» деп буруудадыр доктаалда айтып турар.

«1945 чылда Чехословакияны Совет Армиянын хостаанынын соонда империалисттер агентураның кол төлээлекчизи чехословак улустун эскерликчилериниң бөлүү апарган, ол бөлүктү Барыны чүткүн эрги агентуралар Эдуард Бенеш, Петр Зейкл, Губерт Рипка, Богумил Лаучман, Ян Шраменк болгаш Иосиф Летрих олар удуздук турган» деп буруудадыр доктаалда айтып турар.

1927 чылда Сланский троцкизмниң оруунга туруп алган, база оон өчүү-биле алырга, оппортунизмден кажан-даа үнмейн чораян.

1930 чылдарнын эгезинде Сланский америк разведканын агентизи апарган болгаш суралгы америк разведки, делегей сионизминин төлээлекчизи Гейрингер-Гревиль-биле кады ажылдажып турган.

Дайын үезинде Сланский америк-аңгалы империалисттерни суралгы агентизи генерал Пика-биле шпиончу харылзааны тургузуп алган.

1944 чылда словак тура-халымышкынын эгезинде Словакияга келгеш, Сланский, Словакиянын чаа кудданышкынын империалисттер планнарын боттандырышаан, аңаа база-ла чехословак улустун эрге-ажыктарына эскерликчи болуп турган. Чехословакияны Совет Армиянын хостаанынын соонда, Чехословакияны Коммунисттер партиязынын чингине секретары апаргаш, Сланский болза, америк разведчиктер Даллестин болгаш Фишлинин школазын эрткин чехословак улустун дайыннарын партида болган күрүне аппаратында удуздук албаннарга тургузуп, хоралакчы ажил-чорудулганы чүткүлдүү-биле чорудуп турган.

Чехословакияга Людвиг Фрейка, Отто Шлинг, Эвжен Лебл, Андре Симон, Вавро Гайда, Артур Лондон болгаш өскелер-даа чедип келгилзэн.

Партиянын чингине секретары болуп турган байдалын хоралакчы ажылга ажыглап база бодунуң хоралакчы планнарын эпти-биле чажырбышаан, Рудольф Сланский болза, республикага удуз сүлчээни төптү доктаамал катыштыр, партиядан боттарынын өзүлүг арынарын чажырып турган фашистерин, дайын талазы-биле кем-бурууду кижилерин болгаш Иозеф Франк, Карел Шваб, Бедржих Райцин, От-

кеп турган болгаш боттарынын дайын сөөлүндөги планнарына ол онза улуг ужуздузалыг деп санаышаан, делегейнин ийи дугаар дайыннын бүдүүндө ону улам күштөлдүрүп турганнар. Буруудадыр доктаалдан илереп турары-биле алырга, «империалисттер разведкалар чехословак улуска удуз хоралыг ажил-чорудулгага Эвжен Леблди, Отто Шлингини, Людвиг Фрейканы, Вавро Гайданы, Андре Симонну болгаш троцкистерини, сионистериниң база коммунисттер партияже шургуп кирген, чехословак улустун чүүл-бүрү эскерликчилерини иштинден өске-даа кижилерини хандыдып кириген болуп турар.

Бир эвес Бенешке ол шыдастымай барган таварылгада, Чехословак Улус-Демократтыг Республиканы узуткаар ужуруг турган ол кем-бурууду бөлүгленишкынин бажына америк империалисттер болза, буржуазиянын эрги агентизи, чехословак улустун бужар-бак эскерликчизи кылдыр сойгалан илеретинген Рудольф Сланскийни тургускан турган.

Сланскийни империалисттерни шилип алганы таварылга эвес болган. Улуг садыгынын өг-бүдөзиден үнгөн Сланский коммунисттер партияже шургуп кире берген. Даштындан көөрге ол коммунист кизи кылдыр көстүп чораян, ыңчалза-даа иштики байдалы-биле ол бүгү амыдыралынын дургузунда буржуазиянын шынчы хөдөли болуп хевээр арткан.

1927 чылда Сланский троцкизмниң оруунга туруп алган, база оон өчүү-биле алырга, оппортунизмден кажан-даа үнмейн чораян.

1930 чылдарнын эгезинде Сланский америк разведканын агентизи апарган болгаш суралгы америк разведки, делегей сионизминин төлээлекчизи Гейрингер-Гревиль-биле кады ажылдажып турган.

Дайын үезинде Сланский америк-аңгалы империалисттерни суралгы агентизи генерал Пика-биле шпиончу харылзааны тургузуп алган.

1944 чылда словак тура-халымышкынын эгезинде Словакияга келгеш, Сланский, Словакиянын чаа кудданышкынын империалисттер планнарын боттандырышаан, аңаа база-ла чехословак улустун эрге-ажыктарына эскерликчи болуп турган. Чехословакияны Совет Армиянын хостаанынын соонда, Чехословакияны Коммунисттер партиязынын чингине секретары апаргаш, Сланский болза, америк разведчиктер Даллестин болгаш Фишлинин школазын эрткин чехословак улустун дайыннарын партида болган күрүне аппаратында удуздук албаннарга тургузуп, хоралакчы ажил-чорудулганы чүткүлдүү-биле чорудуп турган.

Чехословакияга Людвиг Фрейка, Отто Шлинг, Эвжен Лебл, Андре Симон, Вавро Гайда, Артур Лондон болгаш өскелер-даа чедип келгилзэн.

Партиянын чингине секретары болуп турган байдалын хоралакчы ажылга ажыглап база бодунуң хоралакчы планнарын эпти-биле чажырбышаан, Рудольф Сланский болза, республикага удуз сүлчээни төптү доктаамал катыштыр, партиядан боттарынын өзүлүг арынарын чажырып турган фашистерин, дайын талазы-биле кем-бурууду кижилерин болгаш Иозеф Франк, Карел Шваб, Бедржих Райцин, От-

Сарыг далайын эринде туруп турар Сонхва уездизинин чону удуз серемчиледиг чорукту үндүрүп турар. Интервентилериниң холунда турар Чодо ортудуктан келген дайыннын шпионнарын тудар таварылгалар удаа-дараа болуп турар. Чоокта чаа пионер О Сан Сэк сезинчиг кырган ыдайын тудуп алган. Ол болза, маңа парашют-биле дужурткен диверсант болган. Ол кайдага кудуктар хораяна-

рынга хереглээр дээр хей саныг хоран чораян. Оон соонда каш хонуктар эрткинде пионер О Сан Сэк улуг оол тудуп алган, ол база шпион болган. Ол шпион 8-ки америк армиязынын разведка бюрозунун 10 америк агентилери-биле кады республиканы тыяна дужурткени илерезэн. Өске 10 шпионнар иштики херектер министерствозунун органнынага туттурганнар.

(СЭТА).

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕСИ: Кызыл, Шетинкин кудумчузу, бажың 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харысалгалыг редакторунуң 3—62, харысалгалыг редакторунуң оралакчынын, партияны амыдыра, культура болгаш амыдыра килдистериниң 3—88; харысалгалыг секретарынын 4—98; пропаганда болгаш агитация, уран-чүүд, көздө ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдистериниң 3—63, иштики информация, бухгалтерияныкы—3—65.